Oulun kaupunki 31.5.2022

Hyvinvointipalvelut

Hilkka-Liisa Heikkinen **LAUSUNTO**

Terveydenhoitaja

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

LAKILUONNOS

KAA 8/2020 OmaTahto2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle

Yleistä

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi lakiluonnoksesta, joka sisältää ensivaiheen muutosehdotukset voimassa olevaan raskauden keskeyttämisestä annettuun lakiin (239/1970).

Lakiluonnokseen liittyen haluamme tuoda tiettäväksi neuvonnan tarpeen ja taustaa sille, yllätysraskauskeskustelu-toimintamallin Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa sekä lakiluonnokseen ehdotettavat asiat.

Yllätysraskaus

Taustaa neuvonnan tarpeelle

1. **Yllätysraskaus laukaisee kriisin.** Shokkivaihe sekä raskauden aiheuttamat hormonaaliset vaikutukset vaikeuttavat päätöksentekoa. Mielialat ja ajatukset vaihtelevat tai raskaana oleva voi lamaantua täysin ja hakea pikaista ulospääsyä vaikeasta tilanteesta kykenemättä miettimään vaihtoehtoja tarkemmin. Myös elämänhistoriassa olevat kipeät asiat saattavat nousta pintaan. Psyykkisen tuen tarve on suuri.

2. **Yllätysraskaustilanteessa oleva on usein hyvin yksin päätöksentekovaiheessa.** Raskaudesta voi olla vaikeata kertoa kenellekään, tai raskaana oleva pelkää kumppanin ja läheisten reaktioita, painostusta tai yksin jäämistä.

3. **Tiedot vaihtoehdoista voivat olla vähäisiä.** Eri vaihtoehtojen läpikäyminen terveydenhuollon ammattilaisen kanssa antaa tietoa päätöksenteon tueksi.

4. **Yllätysraskauden laukaiseman kriisin ja mahdollisen posttraumaattisen stressihäiriön aiheuttamien tunteiden läpikäyminen on tärkeätä.** Käsittelemättömät tunteet aiheuttavat usein voimakkaita reaktioita seuraavan raskauden aikana ilmentyen esimerkiksi epätavallisen voimakkaana synnytyspelkona sekä huolena keskenmenon ja sikiöpoikkeavuuksien mahdollisuudesta.

Yllätysraskauskeskustelu-toimintamalli Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa

Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa on ollut seitsemän vuoden ajan käytössä yllätysraskauskeskustelu-toimintamalli.

Mikäli raskaana oleva on epävarma päätöksestään hänelle ja hänen kumppanilleen tarjotaan keskustelumahdollisuutta asiaan perehtyneen terveydenhoitajan kanssa. Vastaanotolla tai puhelimitse käytävään keskusteluun ohjaudutaan hyvinvointikeskuksen neuvola- tai vastaanottopalveluiden kautta.

Keskustelua ohjaa voimassa oleva laki raskauden keskeyttämisestä (239/1970) jonka mukaan ennen kuin raskaus keskeytetään, on keskeyttämistä pyytävälle annettava selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista (4 §). Ohjaavina sisältöinä ovat lisäksi traumaperäisen stressihäiriön sekä kriisiterapeuttisen toipumisen mallit.

Keskustelu on asiakasta kuuntelevaa ja kunnioittavaa sekä puolueetonta. Toimintamalli sopii kaikille riippumatta esimerkiksi kieli-, kulttuuri- tai uskontotaustasta.

Tavoitteena on asiakkaan harkittu ratkaisu. Mitä tarkemmin vaihtoehtoja ja tuntemuksia pohtii, sitä paremmin ennaltaehkäisee mielialan vaihteluita päätöksenteon jälkeen.

Kysyntää keskusteluille on runsaasti ja kokemukset toimintamuodosta rohkaisevia.

Yllätysraskauskeskustelun sisältö

1. Käydään läpi asiakkaan ajatuksia ja tuntemuksia sekä mahdollinen aikaisempi raskaus, keskenmeno tai raskauden keskeytys

2. Eri vaihtoehdot ja hoitopolut sekä aikataulut päätöksenteossa
   Raskauden jatkaminen, raskauden keskeyttäminen, adoptio ja avoin adoptio

3. Tiedon tarve. Tietoa neuvolan / hyvinvointineuvolan toiminnasta tukitoimineen ja raskauden keskeytyksestä toimenpiteenä

4. Elämäntilanne ja tukiverkostot
   Psykososiaalisen tuen tarve

5. Terveydentila ja alkuraskauden hoito-ohjeet

6. Mahdolliset raskaudenkeskeytyksen jälkeiset tuntemukset sekä masennuksen kannalta riskiryhmässä olevien tunnistaminen

7. Raskauden ehkäisy

Keskustelun jälkeen yllätysraskaustilanteessa oleva jää yleisimmin miettimään päätöstään ja varaa saamiensa ohjeiden mukaan vastaanottoajan jatkohoitoon.

Keskusteluja käyvät terveydenhoitajat saavat koulutuksen toimintamallin toteuttamiseen ja keskustelun sisältöaiheisiin.

Kokemuksia yllätysraskauskeskusteluista

Keskusteluista saatu palaute on ollut positiivista ja kiittävää. Asiakkaat ovat kokeneet saaneensa riittävästi tietoa eri vaihtoehdoista sekä tukea päätöksentekoa varten.

Terveydenhuollon ammattilaisen kanssa käyty keskustelu on huojentanut mieltä koska yllätysraskaustilanteessa oleva on voinut vapaasti kertoa vaikeasta tilanteestaan.

Kiitosta on tullut myös siitä, että keskustelussa on kartoitettu psykososiaalisen tuen tarvetta ja on annettu mahdollisuus jatkokeskusteluun.

Lakiluonnokseen ehdotettavat asiat

Työssämme saamamme kokemuksen pohjalta ehdotamme seuraavia lisäyksiä:

1 § Raskaus voidaan raskaana olevan pyynnöstä keskeyttää kahdennentoista raskausviikon loppuun asti

Psykososiaalisen tuen sekä riittävän tiedonsaannin turvaamiseksi tulee keskeyttämistä pyytävälle antaa neuvontaa.

4 § Ennen kuin raskaus tämän lain mukaan keskeytetään, on keskeyttämistä pyytävälle annettava selvitys raskauden keskeyttämisen merkityksestä ja vaikutuksista.

Henkilölle, jolle on suoritettu raskauden keskeyttäminen, on annettava ehkäisyneuvontaa, niin kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään.

Raskauden keskeyttämisen jälkeen tulee henkilölle mahdollistaa jälkitarkastus sekä psykososiaalisen tuen saamiseksi neuvontaa.

Hilkka-Liisa Heikkinen

hilkka-liisa.heikkinen@ouka.fi